

## HOE VAAK KOMT PARTNERGEWELD VOOR?

- **33.1% van de mannen** (tussen 18 en 74 jaar) en **31.3% van de vrouwen** (tussen 18 en 74 jaar) maakten minstens één vorm van partnergeweld mee.



- In 2022 waren er **60.000 politie-aangiftes** die verband hielden met partnergeweld.
- **Groot dark number** bij partnergeweld: het aantal misdrijven dat niet wordt geregistreerd.
- Slechts **22%** van de Belgische vrouwelijke slachtoffers stapte **naar de politie**. Voor mannen ligt dat cijfer nog lager.

## VROUWEN EN MANNEN ZIJN BIJNA EVEN VAAK SLACHTOFFER

Hoewel het misschien lijkt alsof vrouwen vaker slachtoffer zijn van partnergeweld, is het **verschil** tussen mannen en vrouwen **niet zo groot**. Er is een aanzienlijk **'dark number'** onder mannelijke slachtoffers.

Vrouwen hebben wel vaak ernstigere verwondingen, mannen lijden vaker onder emotionele mishandeling.

Door de genderstereotypering en het taboe op slachtofferschap doen minder mannen aangifte.

## MEER OVER PARTNERGEWELD

- Iedereen kan betrokken zijn bij partnergeweld, ongeacht geslacht, gender, socio-economische status, enz.
- Je kan partnergeweld zelden herleiden tot één oorzaak.
- De aard van geweld in (ex-)partnerrelaties zorgt er soms voor dat het moeilijk is om over de volledige situatie te vertellen.
- Na het verbreken van de relatie kan het geweld aanhouden of een andere vorm aannemen. Het einde van de relatie kan ook leiden tot escalatie van het geweld.



Deze wegwijzers werden opgesteld door het expertisecentrum **Resilient People** van hogeschool UCLL

**Auteurs:** Serafine Dierickx, Sophie Wouters, en Lize Verbeke  
**Met medewerking van** Pieterjan Buyse, Tamara De Beuf, Vivienne de Vogel, Anne Groenen, Steven Mahieu, Charlotte Monchicourt, en Mieke Vanbergen  
**Redactie en grafisch ontwerp:** Het Eiland Neus  
**Verantwoordelijk uitgever:** Expertisecentrum Resilient People

HOE GA IK MET PARTNERGEWELD AAN DE SLAG?

# DE RISICOCYCLUS



**RISICO-INSCHATTING** Risico op nieuw of herhaald partnergeweld inschatten op basis van lijst van kenmerken/risicofactoren.

**RISICOCOMMUNICATIE** Duidelijk en adequaat communiceren van de risico-inschatting door politie, justitie en hulpverlening. Zo kunnen de juiste beslissingen genomen worden om partnergeweld te voorkomen.

**RISICOBEEHER** Intervenieren om herhaald partnergeweld te voorkomen en de gevolgen te verminderen. Meestal aan de hand van een plan van aanpak.

## AANPAK VAN PARTNERGEWELD IN VLAANDEREN

**Politie:** Verschillende diensten van politie kunnen betrokken zijn in situaties van partnergeweld, zoals de interventiediensten, wijkinspecteurs, recherche, etc. Bij (mogelijk) partnergeweld maakt politie een proces-verbaal op en onderzoekt verder indien nodig. Ze staan in nauw contact met parket, Veilig Huis, jeugdpartners en de CAW's.

**Justitie, parket of openbaar ministerie:** Beoordelen het dossier en nemen maatregelen. Daarbij beschermen ze personen en hun rechten. Ze bepalen bovendien het strafrechtelijk karakter van het geweld en ze voorkomen recidive.

**Justitiehuizen:** Zij zijn verantwoordelijk voor slachtofferonthaal, bemiddeling, daderbegeleiding en burgerrechtelijke opdrachten.

**CAW (Centra Algemeen Welzijnswerk):** Het CAW doet een preventief en hulpverlenend aanbod met als doel een ambulante, cliëntgerichte en kwaliteitsvolle psychosociale hulpverlening te bieden aan personen betrokken bij intra-familiaal geweld, namelijk individuen, koppels en gezinnen. Het gaat om vrijwillige, maar geen vrijblijvende hulp, waarin de verantwoordelijkheid van de cliënt ten volle wordt ondersteund.

**Veilig Huis-centra:** een netwerkorganisatie waar intersectoraal wordt samengewerkt tussen politie, justitie, hulp- en dienstverlening om intrafamiliaal geweld duurzaam te stoppen. Situaties kunnen vanwege hun risiconiveau, complexiteit en nood aan afstemming en expertise door professionals worden aangemeld bij Veilig Huis. Hier kan informatie worden gedeeld, samen bekeken worden wat er nodig is en eventueel een aanbod op maat worden geboden.

# WEGWIJZER<sup>1</sup> PARTNERGEWELD

## Wat is partnergeweld?

Partnergeweld is iedere vorm van **fysiek, seksueel, psychisch of economisch geweld** tussen echtgenoten, of personen die samenwonen of samengewoond hebben, en tussen wie een **duurzame affectieve of seksuele band** bestaat of bestaan heeft.

## Dynamiek partnergeweld

Geweld tussen (ex-)partners bestaat meestal niet uit eenmalige feiten, maar uit **een dynamiek** waarin de relatie vast komt te zitten en er een soort cyclus van partnergeweld ontstaat. Geweldssituaties nemen na verloop van tijd toe, waardoor het moeilijk wordt om te bepalen hoe het allemaal begon.

De **cyclus van geweld** wordt door betrokkenen vaak als volgt beschreven: periodes van geweld en periodes van rust wisselen elkaar af. Het geweld wordt stapsgewijs erger zonder dat je je er echt van bewust bent. Na een uitbarsting van geweld, volgt er rechtvaardiging en spijt, en kampen de betrokkenen met schuldgevoelens. Er volgt opnieuw een periode van rust en de hoop dat het goedkomt neemt toe, waarna weer een periode van spanning en angst plaatsvindt, gevolgd door een nieuwe uitbarsting van geweld. De afwisseling van gewelddadige en geweldloze periodes maakt het voor de betrokkenen moeilijk om de cyclus zelf te zien, laat staan te doorbreken.



## Fysiek of lichamelijk geweld

Kwetsen van het lichaam van de (ex-)partner (of daarmee dreigen). Geweld tegen objecten of fysieke intimidatie.

**Bijvoorbeeld:** slaan, schoppen, brandwonden toebrengen, haren trekken, tegen de grond werpen, met een voorwerp gooien, wurging en verstikking, geweld tegen huisdieren of eigendommen.

**Maar ook:** toegang tot basisbehoeften ontzeggen, zoals woonst, voeding of hygiëne.

## Seksueel geweld

Seksuele handelingen bij of met de (ex-)partner zonder toestemming (of daarmee dreigen).

**Bijvoorbeeld:** seksuele intimidatie, seks of uitkleden zonder toestemming, ongewenste aanrakingen, dwingen tot het lezen of bekijken van seksueel getinte inhoud, het maken en (door)sturen van seksuele beelden zonder toestemming.

**Maar ook:** dreigen om zulke beelden te publiceren.

## Psychisch, psychologisch of emotioneel geweld

Handelingen die het normaal functioneren, het zelfvertrouwen of het mentaal welzijn van de (ex-)partner kwetsen (of daarmee dreigen).

**Bijvoorbeeld:** schelden, bedreigen, controleren, manipuleren, vernederen, kleineren of sociaal isoleren.

## Economisch, financieel of administratief geweld

Handelingen die de (ex-)partner financieel of socio-economisch afhankelijk maken (of daarmee dreigen).

**Bijvoorbeeld:** financiën afnemen, uitgaven controleren, een eigen job of eigen bankrekening ontzeggen, schulden aangaan in de naam van het slachtoffer.

**Maar ook:** identiteits- of verblijfsdocumenten afnemen of vernietigen.

## IS PARTNERGEWELD STRAFBAAR?

België heeft het Verdrag van Istanbul ondertekend, dat oproept om iedere vorm van partnergeweld te bestraffen. Maar partnergeweld staat **niet als een apart misdrijf** in het Belgisch Strafwetboek. Partnergeweld kan bestaan uit verschillende misdrijven, denk aan slagen, vergiftiging, of poging tot doodslag. Vaak valt partnergeweld onder **'opzettelijke slagen en verwondingen'** (artikel 398 van het Strafwetboek).

Wel worden **straffen verdubbeld** (en bij gevangenisstraf verhoogd met twee jaar) wanneer ze worden gepleegd tegen de echtgenoot, de persoon met wie men samenleeft of heeft samengewoond, en met wie men een duurzame affectieve en seksuele relatie heeft of heeft gehad (artikel 410 van het Strafwetboek). Die strafverzwaring geldt **alleen voor fysiek geweld**.

## WAT ZIJN DE GEVOLGEN VAN PARTNERGEWELD?

De gevolgen **verschillen van situatie tot situatie** en van persoon tot persoon, en kunnen bovendien hand in hand gaan. Denk aan angst, schaamte, negatief zelfbeeld, depressie, lichamelijke klachten, zoals hoofdpijn en slapeloosheid, verwondingen, seksuele dysfuncties, sociaal isolement, verlies van inkomen en huisvesting, en beperkte maatschappelijke participatie.

Partnergeweld en **kindermishandeling** gaan vaak samen. Kinderen die partnergeweld meemaken, groeien op in een onveilige situatie, zowel fysiek als psychisch. De gevolgen zijn hetzelfde als de gevolgen van zelf mishandeld worden.

Opgroeien in een gezin waar sprake is van geweld tussen de ouders heeft **negatieve gevolgen voor de ontwikkeling** en het welzijn van het kind. Die gevolgen kunnen aanhouden als het kind volwassen is. De veiligheid en het zelfvertrouwen van kinderen, maar ook het contact met leeftijdgenoten en het vertrouwen in anderen lijden eronder.

Deze profielen kunnen overlappen

## Intieme terreur

- De (ex-)partner controleert en isoleert de ander. De ernst kan toenemen als de relatie vordert.
- Vaak een combinatie van psychisch en fysiek geweld.
- Geen duidelijke aanleiding voor de geweldssituaties.
- Slachtoffer leeft in angst door het geweld.
- Als de relatie eindigt, stopt het geweld niet altijd.

## Gezin in de stress

- Extreme stress leidt tot geweld en conflict.
- Aanleidingen o.a.: verslaving, persoonlijke problematiek, werkgerelateerde stress, financiële stress of ziekte.
- Vaak psychisch geweld; kan fysiek geweld worden.
- Wisselt af met rustigere periodes zonder angst.
- Bronnen van stress beperken en de relatie verbreken dragen bij aan het stoppen van het geweld.

## Langdurige zorg

- Eén of beide ouders hebben psychiatrische problematiek of een fysieke beperking.
- Extra zorg nodig, het gezinsleven staat onder druk.
- Vooral psychisch geweld.
- Meestal een verontrustende opvoedingssituatie voor de kinderen, die vaak niet meer thuis kunnen wonen.

## Kindgedrag en opvoedstress

- Eén of meerdere kinderen in het gezin hebben chronische gezondheids- of gedragsproblematiek.
- Extra zorg nodig, het gezinsleven staat onder druk en soms is er een verschil in opvoedvisie.
- Vaak psychisch en fysiek partnergeweld.

## Complexe conflictscheiding

- Scheidingscontext: problemen rond de omgang.
- Geweld ontstaat n.a.v. de omgangsregeling of het vormgeven van co-ouderschap.
- Vaak psychisch en fysiek geweld.
- Soms was er al geweld tijdens de relatie.



Scan de code voor meer informatie en een voorbeeldcasus.